

Feljton

Haški tribunal:
političko tijelo ili
nepristrasni sud (10)

Srbijanska paranoja prema "hrišćanskom Zapadu"

Otpor Srbije prema ICTY nije bio motivisan odbranom države, kao u RH, nego strahom da se optuženi ne povežu sa jugoslovenskim rukovodstvom

• Đinđićeva i Živkovićeva saradnja

Javno mnijenje u Srbiji tokom godina počelo je prihvatati da su se ratni zločini dogodili, a nacionalna izolacija Srbije i paranoična slika o svijetu nije bila samo rezultat manipulacije srbijanske političke elite, nego je ona duboko ukorijenjena u formiranju srbijanskog identiteta, smatra Inicijativa naučnika.

Priredile:

Džejna HASANBEGOVIĆ
i Aldijana OMERAGIĆ

Ponašanje međunarodne zajednice nakon raspada Jugoslavije podstaklo je srbijanskog lidera Slobodana Miloševića da vjeruje da će njegov pokušaj da osigura integritet zemlje vojnim sredstvima biti podržan. Srbijanskoj štampi nije bilo teško 1993. formiranje Tribunala odbaciti kao nešto irelevantno. Situacija se promijenila dramatično do 1995, kada je avgustovska "Operacija Oluja" izbacila srpske snage iz Krajine i izazvala u BiH udruženu ofanzivu bosanskih i hrvatskih snaga, koja je trebala da ugrozi Banjaluku.

Atmosfera paranoje

Međunarodna neaktivnost dramatično je transformisana u vojnu intervenciju u okviru NATO-ove "Operacije promišljenih snaga". Milošević je naveden da počne vršiti pritisak na lidere Srba u BiH da prihvate Dejtonski sporazum.

Da bi objasnili svoj vojni i politički kolaps, srbijanski lideri su stvorili sliku o neprijateljskom međunarodnom okruženju, u koje su smjestili i Tribunal. Opis ICTY kao promišljene i neprestano antisrpske institucije je opstajao i bio intenziviran tokom kosovske krize, a potom i hapšenjem Miloševića.

No, za razliku od Hrvatske, otpor Srbije prema ICTY nije bio povezan sa odbranom države, nego strahom da će, pojava li se na mjestu svjedoka, optuženi za zločine Radovan Karadžić i Ratko Mladić i, drugi koje ICTY tereti za zločin u Vukovaru, možda biti otkrivena njihova veza s jugoslovenskim rukovodstvom.

Delegitimacija Tribunala kroz manipulaciju vijestima postala je za vodstvo Socijalističke partije Srbije centralni ideološki predmet. Manipulacija slikom o ICTY, ali i ratom uopšte, nije bila teška, jer većina stanovništva je bila distancirana od rata, do intervencije NATO-a. Zahtjevi Tužilaštva za saradnju, optu-

žnice, a kasnije i presude protiv Srba olakšali su širenje atmosfere paranoje.

Zbacivanjem Miloševića s vlasti svjetska javnost očekivala je značajnu promjenu stava novog liderstva DOS-a. Ali je postalo jasno da se u Srbiji nije dogodila revolucija, već, smatra Inicijativa, "puč, koji je zamijenio jedan skup lidera drugim".

Unutar nove vladajuće koalicije, pa i između Vojislava Koštunice i Zorana Đinđića, vladala je podjela, a zajednička im je bila jedino želja da svrgnu SPS. Kao u Hrvatskoj, srbijanski odgovor na ICTY postao je interno političko pitanje. Premda na različit način.

Slobodan Milošević

Rat u Srbiji proizveo je ekonomsku elitu u stilu mafije. Ekonomski bosovi su bili blisko povezani sa starim političkim bosovima, a nova vlast je naslijedila skupštinu u kojoj je u početku i dalje dominirao SPS, ali i staro vojno rukovodstvo i čvrsto ukopani sloj društva koji je održavao stari poredak u ekonomiji, državnoj administraciji, pravosuđu, pa i medijima.

Taj sloj bio je otporan na "tranziciju", za koju se očekivalo da će Srbija učiniti. Bili su potrebni veliki diplomatski naponi da bi Srbija počela saradivati s ICTY.

Sredinom maja 2002. desila se bujica hapšenja, ali i predaja Tribunalu, nakon perioda intenzivne diplomacije izaslanika EU Javieru Solane. Centralno pitanje njegove misije bila je mogućnost daljeg raspada Jugoslavije u obliku otcjepljenja Crne Gore.

"Imajući podržano crnogorsko sece-

sionističko osjećanje u vrijeme Miloševića kao sredstvo destabilizacije beogradskog režima, EU sada mijenja stav i snažno stavlja na ujedinjenje dviju republika. Međunarodni naponi da se umjere crnogorski zahtjevi osigurani su po cijenu saradnje sa ICTY", pišu naučnici.

Američka vlada u isto je vrijeme zaprijetila gubitkom pomoći od 150 miliona dolara ako ne počne saradivati s ICTY. Nakon hapšenja Miloševića, vlasti Srbije stavljen su pod ogroman pritisak. Iako posvećen saradnji, Đinđić je uložio ogroman napor da ubijedi optužene da se "dobrovoljno" predaju Hagu. Predsjednik

Zoran Đinđić

SCG je u isto vrijeme govorio javno "da bi deportacije dovele do nemira", te da "osjećanja muku u stomaku kada pomisli na taj sud". Postalo je očigledno da Đinđić polako dobija borbu između onih koji su se željeli prilagoditi Zapadu i konzervativnih grupa koje su naginjale nacionalizmu, oličenom kroz Koštunicu. Sve se promijenilo Đinđićevim ubistvom 2003.

Skeptična Srbija

Generalno je prihvaćeno da je Đinđićeva spremnost da saraduje sa ICTY bio jedan od razloga ubistva. Ipak, Đinđićev nasljednik, Zoran Živković, odmah je pokrenuo energičnu kampanju za čišćenje "augijeve štale srpskog političkog života". Uslijedio je niz hapšenja, objavljena je reforma pravosuđa, i poduzete su mjere da se izruči nekoliko visokoprofilnih optuženika Hagu, naročito Veselin Šljivančanin, koji je optužen za zločin u Vukovaru.

Kraj Miloševićeve ere u Srbiji nije brzo pomogao javnosti da prihvati ICTY. Ona je i dalje ostala skeptična, pa čak i neprijateljska prema ICTY. Pošto je srbijansko pravosuđe Miloševića teretilo za kriminal, u čije su vrijeme Srbijanci teško živjeli, intervencija Hage nije shvaćena kao neka vrsta više pravde, nego kao ukidanje "njihovog negodovanja u korist nekih više apstraktnih ideala".

NA DANAŠNJI DAN

1596. - Japanski šogun Hidejoši zabranio kršćanstvo u Japanu i naredio da se pogubi 26 osoba koje su prešle na katoličku vjeru. To su bili prvi katolički mučenici Japanci.

1679. - Umro holandski pisac Jost fan den Fundel, najplodniji i najznačajniji književnik holandskog baroka. Njegova djela *Noah*, *Lucifer* i *Adam u izgnanstvu* ubrajaju se među najveća ostvarenja holandske literature.

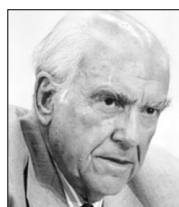
1792. - Britanci zauzeli pola teritorije indijske države Maj-sor, nakon što su porazili vojsku sultana Tipu Sahiba.

1840. - Rođen škotski pronalazač Džon Bojd Danlop, koji je 1887. godine izumio pneumatsku gumu.

1885. - Belgijski kralj Leopold II proglasio afrički Kongo za lični posjed, pod nazivom Nezavisna država Kongo.

1887. - U milanskoj *Scali* prvi put izvedena Verdijeva opera *Otelo*.

1917. - Usvajanjem novog ustava Džon Bojd Danlop Meksiko postao federativna republika od 28 saveznih država. Proklamirana je agrarna reforma i crkva je odvojena od države.

A. Papandreu

1919. - Roden grčki državnik i ekonomista Andreas Papandreu, osnivač Svegrčkog socijalističkog pokreta PASOK 1974. godine i prvi socijalistički premijer Grčke od 1981. do 1989. godine i od 1993. do januara 1996. godine, kad se povukao zbog bolesti.

1971. - U Belfastu, tokom nemira, ubijen britanski vojnik, prvi od dolaska britanskih trupa u Sjevernu Irsku 1969. godine.

1983. - U eksploziji bombe u prostorijama Palestinske oslobodilačke organizacije PLO u Bejrutu poginule 22 osobe.

1983. - U Lionu, poslije izručenja iz Bolivije, uhapšen ratni zločinac Klaus Barbi, jedan od šefova Gestapoa u okupiranoj Francuskoj u Drugom svjetskom ratu. Barbi, nazvan "dželatom iz Liona", skrivao se u Boliviji 32 godine.

1988. - Vrhovni sud SSSR ukinuo presudu kojom su u martu 1938. godine, u vrijeme Staljinovih čistki, osuđeni i potom ubijeni Nikolaj Buharin, Aleksej Rikov i niz visokih sovjetskih partijskih i državnih rukovodilaca, koji su posmrtno rehabilitirani.

1993. - Umro američki režiser, scenarista i producent Džozef Leo Menkijević, dobitnik četiri Oscara.

1994. - Na sarajevskoj pijaci Markale od granate ispaljene sa srpskih položaja ubijeno 67, a ranjeno oko 200 ljudi. Čelnici NATO dali su ultimatum bosanskim Srbima, pod prijetnjom bombardiranja njihovih položaja, da u roku od deset dana povuku teško naoružanje na 20 kilometara od centra Sarajeva, a od Armije RBiH zatraženo je da svoje teško naoružanje u gradu stavi pod kontrolu mirovnih snaga.

1996. - Vlasti u Sarajevu uhapsile i kasnije predale Haškom tribunalu oficire vojske bosanskih Srba Đorđa Đukića i Aleksu Krsmanovića. General Đukić je kasnije umro u zatvoru, a pukovnik Krsmanović je oslobođen optužbe.

1997. - Tri najveće švajcarske banke osnovale, pod snažnim međunarodnim pritiskom, fond od 100 miliona švajcarskih franaka za žrtve holokausta. Pritisak je uslijedio nakon otkrića da su švajcarske banke saradivale s njemačkim nacistima u Drugom svjetskom ratu u skrivanju novca i dragocjenosti od zatočenih i ubijenih Jevreja.

1997. - U akcijama beogradske policije protiv mirnih protesta građana zbog fasificiranja izbornih rezultata, između 2. i 5. februara uhapšeno oko 100, a povrijeđeno više od 300 demonstranata. Svakodnevne demonstracije su nastavljene.

1999. - U 76. godini umro Nevil Boner, prvi Aboridžanin poslanik u australskom parlamentu.

2000. - U 98. godini umro Klod Otan-Lara, jedan od najistaknutijih i najplodnijih francuskih filmskih reditelja.

2001. - Kantonalni sud u Sarajevu osudio Ismeta Bajramovića Čelu na 20 godina, Mesuda Ličinu na 22 godine, a Mahira Radžu na 25 godina zatvora zbog ubistva Rahmana Ajdarpaslića u jednom ilidžanskom restoranu. Presuda je kasnije poništena, a sudski postupak je ponovo pokrenut i još traje.

2001. - U Njujorku počelo suđenje četverici optuženih za postavljanje i aktiviranje bombi 1998. godine u dvije američke ambasade u Africi, kada su život izgubile 224 osobe.

Žak Klajn

2002. - Specijalni izaslanik generalnog sekretara UN i šef misije UN u BiH Žak Klajn izvršio smotru policajaca ujedinjene mostarske policije, čime je i zvanično šest policijskih uprava integrirano u jednu.

2002. - U eksploziji u moskovskom metrou povrijeđeno oko 220 osoba.

2002. - Belgijski ministar vanjskih poslova Luis Mišel uputio izvinjenje zbog uloge njegove zemlje 1961. godine u atentatu na tadašnjeg kongoanskog lidera Patrisa Lumumbe. On je ponudio pomoć od 3,25 miliona dolara Fondu Patris Lumumba za promociju demokratije u toj zemlji.

2003. - Sjeverna Koreja saopćila da je ponovo pokrenula nuklearni reaktor u Jongbjonu. Ona je u decembru 2002. najavila niz akcija kojima će reaktivirati svoje nuklearne programe, uprkos činjenici da je dvije godine ranije potpisala sporazum o njihovoj suspenziji.

2005. - Umro predsjednik zapadnoafričke države Togo Gnani-ngbe Ejadema, koji je 38 godina vladao tom zemljom. (Onasa)

Sumnje pravoslavlja u Zapad

Za Srbe "Europa" ne igra pozitivnu ulogu. Pravoslavna hrišćanska tradicija je uvijek duboko bila sumnjičava prema "Zapadu", i to je zajedničko za pravoslavno sveštenstvo da izjednači kulturni i moralni pad Srbije s "zapadnjačkim" uticajem.

"Važno vlakno u tkanini srbijanske samodefinicije naglašava patnju i samozrtvovanje Srba, u odbrani "hrišćanske Europe" od Turaka", ističe Inicijativa naučnika. I, dodaje, da, pošto je, na jednom nivou, srbijanska kultura zapravo europska, veza s Europom je prožeta nesigurnošću, koja miješa ksenofobiju i ozlojađenost.